

**ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΘΕΜΑΤΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΕΑΣ ΥΛΗΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ**

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις με την ένδειξη Σωστό(Σ), αν η πρόταση είναι σωστή, ή Λάθος(Λ), αν η πρόταση είναι λανθασμένη σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο

	Σωστό	Λάθος
Σύμφωνα με τις απόψεις του Κόντ:		
Κατά το Θεολογικό στάδιο ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται τα κοσμικά φαινόμενα ως αποτελέσματα υπερφυσικών δυνάμεων, πνευμάτων, θεοτήτων και δαιμόνων	X	
Κατά το Μεταφυσικό στάδιο ο άνθρωπος εξηγεί τον κόσμο με επιστημονικές μεθόδους, παρατηρεί τα φαινόμενα, εντοπίζει τις σταθερές σχέσεις τους και ανακαλύπτει τους νόμους που τα διέπουν		X
Σύμφωνα με τις απόψεις του Μάρξ:		
Η κινητήρια δύναμη της ιστορίας και του μετασχηματισμού των κοινωνιών είναι η πάλη των τάξεων	X	
Ο εκάστοτε τρόπος παραγωγής, η οικονομική δηλαδή βάση κάθε κοινωνίας, προσδιορίζει και καθορίζει σημαντικά τη διαμόρφωση του εποικοδομήματος	X	
Σύμφωνα με τις απόψεις του Ντυρκέμ:		
Οι προβιομηχανικές κοινωνίες βασίζονται στην οργανική αλληλεγγύη		X
Ακόμη και οι πιο προσωπικές πλευρές της ανθρώπινης συμπεριφοράς μπορεί να ερμηνευτούν κοινωνικά	X	
Σύμφωνα με τις απόψεις του Βέμπερ:		
Η γραφειοκρατία ως ορθολογικός τρόπος δράσης κυριαρχούσε στις προκαπιταλιστικές κοινωνίες		X
Ο ορθολογικός τρόπος δράσης είναι συνυφασμένος με την ανάπτυξη της επιστήμης και την εδραίωση της τεχνολογίας	X	

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις με την ένδειξη Σωστό(Σ), αν η πρόταση είναι σωστή, ή Λάθος(Λ), αν η πρόταση είναι λανθασμένη σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο

	Σωστό	Λάθος
Το έγκλημα είναι για τον κοινωνιολόγο μια κοινωνική κατασκευή. Αντιπροσωπεύει μια συμπεριφορά που χαρακτηρίζεται από ένα κοινωνικό σύνολο ως αντικοινωνική, αντίθετη προς την επικρατούσα ηθική και συνεπάγεται την επιβολή κυρώσεων.	X	
Η έννοια της απόκλισης ταυτίζεται πάντοτε με τις έννοιες της παραβατικότητας και της εγκληματικότητας		X
Η απόκλιση δεν είναι μια έννοια σχετική μέσα στο χρόνο.		X
Η Κοινωνιολογία ενδιαφέρεται περισσότερο για τους ψυχολογικούς παράγοντες που διαμορφώνουν το φαινόμενο της απόκλισης.		X
Εγκλήματα του «λευκού κολάρου» ονομάζεται ο φόνος Καθολικών ιερέων.		X
Στις αρχές του 19 ^{ου} αιώνα ο Cesare Lombroso, μελετώντας την εγκληματική συμπεριφορά, επικεντρώθηκε στα φυσιολογικά χαρακτηριστικά των ανθρώπων και είδε	X	

τους εγκληματίες ως ένα προγενέστερο στάδιο στη βιολογική εξέλιξη του ανθρώπου.		
Σύμφωνα με τον Emile Durkheim η ανομία είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο και ως τέτοιο πρέπει να μελετάται.	X	
Σύμφωνα με την οικολογική προσέγγιση της κοινωνιολογικής σχολής του Σικάγου η αποκλίνουσα συμπεριφορά ενός ατόμου συνδέεται με το περιβάλλον στο οποίο ζει, και όταν αυτό το περιβάλλον δε διακρίνεται από ισορροπία, προκαλείται κοινωνική αποδιοργάνωση.	X	
Η μαρξιστική προσέγγιση της εγκληματικότητας προϋποθέτει ότι ο οικονομικός παράγοντας διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στην εγκληματικότητα και ότι ο τρόπος με τον οποίο η καπιταλιστική τάξη χειρίζεται τα θέματα της αποκλίνουσας συμπεριφοράς αποσκοπεί στη συνέχιση της κατοχής από αυτήν των μέσων παραγωγής.	X	
Οι κανόνες που ρυθμίζουν τη φυλακή είναι είτε τυπικοί είτε άτυποι.	X	

Να γράψετε στο κενό αριστερά τον αριθμό του δεδομένου της Β' στήλης, που αντιστοιχεί στο δεδομένο της Α' στήλης, κάνοντας τη διάκριση των τύπων δράσης σύμφωνα με τις απόψεις του Βέμπερ. (Κάθε στοιχείο της στήλης Α αντιστοιχεί σε δύο στοιχεία της στήλης Β)

A	B
(1, 5) A. Ορθολογική δράση σε σχέση με ένα σκοπό.	1. Ένας βιοτέχνης παίρνει δάνειο για να επεκτείνει την επιχείρησή του. 2. Ένας άνδρας τραυματίζει φίλο του κατά τη διάρκεια φιλονικίας. 3. Ένας καπετάνιος εγκαταλείπει το ναυαγισμένο πλοίο του τελευταίος.
3, 7) B. Ορθολογική δράση σε σχέση με μια αξία.	4. Μια νεαρή μουσουλμάνα που ζει στο Παρίσι πηγαίνει στο σχολείο φορώντας «φερεντζέ». 5. Ένας καθηγητής ετοιμάζει την προφορική βαθμολογία των μαθητών του.
(2, 8) Γ. Συναισθηματική ή συγκινησιακή δράση.	6. Ένας Έλληνας σουβλίζει κάθε χρόνο αρνί το Πάσχα. 7. Ένας στρατιώτης χάνει τη ζωή του για να υπερασπιστεί τη σημαία της πατρίδας του.
(4, 6) Δ. Παραδοσιακή δράση.	8. Ένας εργαζόμενος που απολύεται καταστρέφει το γραφείο του εργοδότη του.

Να γράψετε στο κενό αριστερά τον αριθμό του δεδομένου της Β' στήλης, που αντιστοιχεί στο δεδομένο της Α' στήλης

A	B
(2) A. Τυπικός κοινωνικός έλεγχος	1. Το Αριστείο για την επίδοση στα μαθήματα.
(4) B. Άτυπος κοινωνικός έλεγχος.	2. Οι συστάσεις του καθηγητή προς το μαθητή για την αγενή συμπεριφορά του. 3. Το να κρατάς το λόγο σου και να γυρίζεις από τη διασκέδασή σου την ώρα που έχεις πει στους γονείς σου.
(3) Γ. Αυτοέλεγχος.	

(1) Δ. Επιβράβευση.

4. Τα σχόλια των συγγενών για το ντύσιμο των φίλων σου.

(5) Ε. Κύρωση.

5. Η ποινή που επιβάλλει η δικαιοσύνη για μια παράνομη πράξη.

Να γράψετε στο κενό αριστερά της Α' στήλης δεδομένων, το γράμμα των δεδομένων της Β' στήλης που ταιριάζει.

A	B
(γ) Αφορά τα μέτρα που απευθύνονται στο σύνολο του πληθυσμού, περιλαμβανομένων και των οργάνων κοινωνικού ελέγχου, και στοχεύουν στην εξάλειψη των εγκληματογόνων παραγόντων (π.χ. εκπαίδευση των αστυνομικών, αντιμετώπιση φτώχειας, δωρεάν εκπαίδευση και μέτρα για την στήριξη της οικογένειας).	α. Τριτογενής πρόληψη.
(β) Αφορά τα μέτρα που λαμβάνονται για ειδικές κοινωνικές ομάδες οι οποίες θεωρούνται επιρρεπείς για την τέλεση παραβατικών πράξεων (π.χ. περιθωριακοί, τοξικοεξαρτημένοι).	β. Δευτερογενής πρόληψη.
(α) Αφορά τα μέτρα που επιβάλλονται σε άτομα τα οποία, υπό συγκεκριμένες περιστάσεις, κρίνονται επικίνδυνα και τα οποία έχουν ήδη στιγματιστεί (π.χ. πρώην παραβάτες, αποφυλακισμένοι).	γ. Πρωτογενής πρόληψη.

Να γράψετε στο κενό αριστερά τον αριθμό του δεδομένου της Β' στήλης, που αντιστοιχεί στο δεδομένο της Α' στήλης

A	B
Τύποι προσαρμογής στις σύγχρονες, ανομικές συνθήκες ζωής(Ρόμπερτ Μέρτον)	Παραδείγματα
(2) Α. Συμμόρφωση με τους σκοπούς και τα μέσα που προβάλλει ως θετικές αξίες κάθε φορά η κοινωνία.	1. Υπάλληλος που θα εκτελέσει με σχολαστικότητα μια έξωση πολυμελούς οικογένειας.
(4) Β. Επίτευξη των σκοπών και των μέσων που προβάλλει θετικά η κοινωνία με οποιαδήποτε μέσα, ακόμα και με εκείνα που έχουν αρνητική αξία	2. Συμβιβασμένος άνθρωπος, που δεν αντιδρά σχεδόν ποτέ δυναμικά.
(1) Γ. Υπερβολική προσήλωση στα μέσα που προβάλλει ως θετικά η κοινωνία, χωρίς όμως να δίνεται σημασία στους σκοπούς που τα μέσα αυτά εξυπηρετούν	3. Χρόνιος χρήστης ναρκωτικών, αλκοολικός.
(3) Δ. Απόρριψη τόσο των σκοπών, όσο και των μέσων που προβάλλει θετικά η κοινωνία και απομάκρυνση από τις	4. Αρχηγός οργανωμένου εγκλήματος.

Πηγή 1

«Ο Adorno και οι συνεργάτες του κατασκεύασαν μια κλίμακα βασισμένη σε προβολικά τεστς και άλλες ερωτήσεις με το όνομα F – scale, δηλαδή Φασιστική κλίμακα. Η αυταρχική προσωπικότητα περιλαμβάνει τα εξής χαρακτηριστικά: 1) πίστη στις συμβατικές αξίες της κοινωνίας, 2) υποταγή σε αυταρχικές αξίες, 3) επιθετικότητα, 4) τάση να γίνεται αντιληπτή μόνο η επιφανειακή συμπεριφορά και έλλειψη ευαισθησιών σε συναισθήματα και σκέψεις, 5) προλήψεις, 6) ψευδοδυναμικότητα, 7) ενδιαφέρον για εξουσία και δύναμη, 8) κυνισμός, 9) τάση να πιστεύει κανείς σε σκοτεινές, μεταφυσικές, καταστρεπτικές δυνάμεις που επηρεάζουν τον άνθρωπο, 10) πίστη ότι οι ερωτικές σχέσεις είναι ανήθικες. Αποτελέσματα από μελέτες στις Η.Π.Α. έχουν δείξει, ότι τα άτομα που χαρακτηρίζονται ως αυταρχικά με βάση το F – scale συγχρόνως α. είναι προκατειλημμένα απέναντι στις μειονότητες, όπως π.χ. στους Μαύρους, στους Εβραίους κτλ., β. είναι πιστά στους παραδοσιακούς ρόλους της οικογένειας, γ. είναι πιο συντηρητικά στα πολιτικά τους φρονήματα, δ. έχουν προβλήματα συμμετοχής σε ομάδες με δημοκρατικό ύφος ή με laissez – faire ύφος, ε. δυσκολεύονται να αντιληφθούν τις στάσεις των άλλων, στ. είναι καζύποπτα απέναντι στις προθέσεις των άλλων και συγχρόνως εκμεταλλεύονται τους άλλους και ζ. τέλος προέρχονται από οικογένειες με χαμηλή μόρφωση».

Δ. Γεώργας, Κοινωνική Ψυχολογία, τόμος Β΄
(δ΄ έκδοση) σελ. 139, Αθήνα 1995

Πηγή 2

«Ουσιώδες στοιχείο για την ακαμψία του ολοκληρωτικού χαρακτήρα είναι ο δεσμός του με την εξουσία, η τυφλή, πεισματώδης, κρυφά οργίλη αναγνώριση του καθετί που έχει δύναμη. Έμφαση αποδίδεται σε κάθε συμβατικά ισχύουσα αξία, όπως η εξωτερικά ορθή συμπεριφορά, η επιτυχία, η επιμέλεια, η ικανότητα, η σωματική καθαρότητα, η υγεία και κομφορμιστική άκριτη συμπεριφορά. σε τέτοιους ανθρώπους ο τρόπος σκέψης κι αίσθησης είναι ιεραρχικός. Υποτάσσονται στην εξιδανικευμένη ηθική εξουσία της ομάδας στην οποία συγκαταλέγουν και τους εαυτούς τους – οι «εντός της ομάδας» (in – group) σύμφωνα με την έκφραση του W.G. Sumner – και είναι πάντοτε έτοιμοι να καταδικάσουν όσους δεν ανήκουν σ΄ αυτήν ή πιστεύουν ότι δεν ανήκουν, με οποιαδήποτε πρόφαση. Η λαϊκή ρήση για τη «φύση του ποδηλάτη» δείχνει με αρκετή ακρίβεια αυτό τον τρόπο συμπεριφοράς (η έκφραση «φύση του ποδηλάτη» έχει να κάνει με τη στάση του σώματός του. Από το πάνω μέρος είναι σκυφτός σα να υποτάσσεται στους ανωτέρους του, ενώ από τη μέση και κάτω φαίνεται σαν να λακτίζει όσους βρίσκονται από κάτω, σ.τ.μ.). το βιοτικό αίσθημα αυτών των ανθρώπων εξωτερικεύεται: προκειμένου να αισθάνονται ότι είναι «κάτι», χρειάζονται την ταύτιση με την υφιστάμενη τάξη πραγμάτων και ταυτίζονται με αυτήν τόσο πρόθυμα όσο η τελευταία εμφανίζεται πιο ισχυρή και δυνατή. Πίσω απ΄ αυτό κρύβεται μια βαθιά αδυναμία του δικού τους Εγώ το οποίο δεν αισθάνεται πλέον ικανό να αντεπεξέλθει τις απαιτήσεις για αυτοκαθορισμό ενόψει των πανίσχυρων κοινωνικών δυνάμεων και θεσμών. Αυτοί οι τύποι απαγορεύουν στον εαυτό τους κάθε στοχασμό που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την ψεύτικη σιγουριά τους κι απεχθάνονται τις ιδιαίτερες πνευματικές δυνάμεις, την πνευματική κλίση, τη φαντασία. Στα μάτια τους ο κόσμος είναι στην πραγματικότητα δομημένος σύμφωνα με το «κλισέ» του «άσπρο-μαύρο» και για κάθε κακό καθίσταται υπεύθυνη η ήδη υπάρχουσα φύση ή πάλι απόκρυφες δυνάμεις, κι αυτό μόνο για να είναι σε θέση ν΄ αναφέρονται σε κάτι πανίσχυρο και ν΄ αποφεύγουν τη δική τους ευθύνη. Ασυνείδητα, τέτοια πρόσωπα έχουν την επιθυμία για καταστροφή, παρ΄ όλα τα αισιόδοξα και θετικά προς τον κόσμο λόγια τους – ακόμα και για την καταστροφή του ίδιου του

εαυτού τους. Κλίνουν προς τον κυνισμό και την καταφρόνηση όσον αφορά τους ανθρώπους. Ωστόσο, μια και ο ολοκληρωτικός χαρακτήρας δεν παραδέχεται για τον εαυτό του την επιθυμία για καταστροφή, την προβάλλει σε άλλους, προπάντων στον εχθρό που έχει διαλέξει ή εφεύρει ή που οι άλλοι έχουν εφεύρει για λογαριασμό του, έναν εχθρό ο οποίος παριστάνεται πάντοτε κατώτερης αξίας και ωστόσο επικίνδυνος. Κατασκευάζονται μύθοι για συνωμοσίες κι άλλα μυστικά, άπιαστα πράγματα, τα οποία υποτίθεται ότι συμβαίνουν στον κόσμο. Έτσι η «παρακμή» των θυμάτων είναι πάντοτε ένα επιχείρημα των δημίων του ολοκληρωτισμού κάθε είδους για να δικαιολογήσουν την εξάλειψή τους.

Μεμονωμένες ψυχολογικές έρευνες έχουν προσθέσει σ' αυτήν την ανάλυση ακόμα πιο ουσιώδεις πληροφορίες. Συχνά οι ολοκληρωτικοί χαρακτήρες τσακίζονται κατά την παιδική ηλικία, είτε από έναν ισχυρό πατέρα είτε γενικά από έλλειψη αγάπης, κι επαναλαμβάνουν με τη σειρά τους αυτό που είχαν πάθει οι ίδιοι, για να μπορέσουν να επιβιώσουν ψυχικά. Απ' εδώ προκύπτει και η έλλειψη συγχωτισμού τους με τους άλλους, η πενία των αισθημάτων τους, ακόμα και προς αυτούς που υποτίθεται ότι είναι οι πιο στενοί τους φίλοι ή συγγενείς. Όσο φυσιολογικά κι αν συμπεριφέρονται – και πράγματι συμπεριφέρονται με την έννοια της επιτέλεσης πρακτικών λειτουργιών – τόσο κατεστραμμένοι είναι κατά βάθος, δέσμιοι του δικού τους αδύναμου Εγώ, ανίκανοι για καθετί που ξεπερνάει το στενά εννοούμενο συμφέρον τους ή αυτό της ομάδας τους. Η δυνατότητα να έχουν ζωντανές εμπειρίες εν γένει, έχει εξαφανιστεί γι' αυτούς. Για να τους αλλάξει κανείς πραγματικά, δεν θα ήταν αρκετό να εκπαιδευτούν, ν' αναζητήσουν άλλες πεποιθήσεις, αλλά πρώτα θα 'πρεπε να δημιουργηθεί ή ν' αποκατασταθεί η ικανότητα, μέσα από μια μακρόχρονη διαδικασία, ν' αποκτήσουν μια αυθόρμητη και ζωντανή σχέση με τους ανθρώπους και τα πράγματα».

Ινστιτούτο Κοινωνικών Ερευνών της Φραγκφούρτης, Κοινωνιολογία,
Εισαγωγικά δοκίμια, επιμέλεια Τέοντορ Αντόρνο και Μαξ Χορκχαϊμερ,
εκδ. Κριτική, Αθήνα 1987 (σελ. 213, 214)

αφού μελετήσετε τα παραπάνω κείμενα των πηγών 1 και 2 να σχολιάσετε:

- α) Τα δομικά στοιχεία της αυταρχικής προσωπικότητας
- β) Τα ψυχολογικά κίνητρα που οδηγούν τα άτομα με αυταρχική προσωπικότητα να αναζητήσουν το «εξιλαστήριο θύμα»
- γ) Τα άτομα ή τις ομάδες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως «εξιλαστήρια θύματα»

Απάντηση από τις πηγές